

Sygn. akt I ACa 1420/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko D. (...) (...) sp. z o.o w K.

o ochronę praw autorskich

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 27 maja 2014 r. sygn. akt I C 1044/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

I ACa 1420/14

UZASADNIENIE

Powód A. K. domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. zapłaty kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2007 r. W uzasadnieniu powód podał, iż jest fotografem, autorem 5 zdjęć wykonanych na terenie Grecji i Bułgarii w roku 2003, które pozwany bez jego wiedzy i zgody zamieścił na stronie internetowej i w swoich katalogach zawierających ofertę imprez turystycznych na lata 2007, 2008 i 2009. W ocenie powoda stosownym wynagrodzeniem w przypadku tego rodzaju zdjęć byłaby kwota 2.000 zł (za zdjęcie) a wobec zawinionego naruszenia przez pozwanego praw powoda domaga się zapłaty trzykrotności wynagrodzenia.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 24 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie nakazał stronie pozwanej zapłatę powodowi kwoty dochodzonej pozwem.

Strona pozwana (...) Sp. z o.o. w K. wniosła o oddalenie powództwa.

Pozwana wskazała, iż w roku 2003 powód nawiązał kontakt z firmą (...) – konsorcjum stworzonym przez (...) z firmami (...) i (...) J.. Był zainteresowany zleceniem mu wykonywanie zdjęć. Przedstawiciele (...) zaproponowali powodowi bezpłatny wyjazd w ramach tzw. study tour – darmowego wyjazdu dla agentów firm, w zamian za co powód miał dostarczyć zrobione przez siebie zdjęcia i przekazać swoje prawa autorskie na rzecz (...). Powód miał pełną świadomość, że materiały będą wykorzystane również przez firmy (...) i (...) J.. Do 2006 roku wszystkie firmy współpracowały ze sobą i korzystały z zasobów bazy graficznej a po ogłoszeniu upadłości (...) pozostali wspólnicy skopiowali bazę danych, wykorzystując ją do własnej działalności.

Strona pozwana zarzuciła ponadto, że powód nie wykazał, aby przedstawione przez niego zdjęcia spełniały warunki niezbędne dla celów reklamowych, gdyż były banalne, nie miały indywidualnego rysu artystycznego ani szczególnych walorów wizualistycznych, nie odróżniały się od zdjęć amatorskich.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 27 maja 2014 roku, sygn. akt IC 1044/12, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 265,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2007 roku do dnia zapłaty a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2 417 zł, tytułem kosztów procesu oraz nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 366, 68 zł, tytułem niepokrytych wydatków.

Rozstrzygnięcie powyższe zostało poprzedzone następującymi ustaleniami faktycznymi.

W roku 2003 powstała (...) konsorcjum stworzone przez firmę (...) z firmami (...) i (...) J.. Do 2006 roku wszystkie te firmy współpracowały ze sobą i korzystały z zasobów bazy graficznej. Zdjęcia znajdujące się w tej bazie pochodziły m.in. z tzw. studytour'ów – wyjazdów pracowników firmy, partnerów, ważniejszych klientów. Na takie wyjazdy zapraszani byli również fotografowie, którzy zań nie płacili a w zamian przekazywali bezpłatnie wykonane zdjęcia. Z czasem zrezygnowano z takiej współpracy z fotografami, bowiem dostarczane zdjęcia nie odbiegały w żadne sposób merytorycznie czy artystycznie od zdjęć wykonywanych przez pracowników. Po ogłoszeniu upadłości (...) pozostali wspólnicy skopiowali bazę danych, wykorzystując ją do własnej działalności.

Strona pozwana od dłuższego czasu nabywa zdjęcia wykorzystywane później do katalogów i na stronie internetowej w serwisie istockphoto lub podobnych serwisach. Powód jest autorem będącym przedmiotem sporu zdjęć przedstawiających P., Kanał K., zmianę warty oraz plażę (dwa zdjęcia). Wszystkie zdjęcia powoda zostały wykonane na diapozytywie barwnym formatu 24×36. Wszystkie charakteryzują się lekkim prześwieczeniem (o ok. 1/2 przesłony), różową dominantą barwną, niezbyt mocnym nasyceniem barw. Przyczyną tego zjawiska może być naświetlenie materiału na „automat” i błędy w wywoływaniu diapozytywu. Wszystkie te błędy wymagają korekty w programie do obróbki fotografii, a mianowicie likwidacji dominanty barwnej, lekkiego przyciemnienia obrazu, lekkiego zwiększenia kontrastu obrazu, zwiększenia nasycenia barw.

Zdjęcia powoda są klasycznym przykładem na tzw. amatorską fotografię turystyczną: wszystkie wykonywane są z punktu widzenia wycieczki: wysokość punktu widzenia to poziom oczu, pora fotografowania to południe (słońce w zenicie), miejsce, z którego się fotografuje to miejsce, gdzie staje wycieczka. Zdjęcia te nie charakteryzują się żadnym indywidualnym charakterem, autor nie próbował sfotografować znanego zabytku czy miejsca o innej porze, pod innym kątem czy też w innym ciekawszym kadrze. Ponadto każde zdjęcie ma jakieś wady: 1/ zdjęcie nr 1 (zmiana warty) – zły kadr, niepotrzebne ucięcie w połowie wieńca z prawej strony, należałoby pokazać cały wieńiec, albo w ogóle z niego zrezygnować. Na zdjęciu ucięty kawałek wieńca stanowi element zakłócający, nie wnoszący niczego do zdjęcia; 2/ zdjęcie nr 2 (Plaża) – ukośny horyzont, niepotrzebny biały element w dolnym lewym rogu; 3/ zdjęcie nr 3 (Plaża) – ukośny horyzont, parasol z logo

S. w prawym dolnym rogu. Zwykle przy tego typu fotografii należy unikać elementów reklamowych; 4/ zdjęcie nr 4 (P.) – dźwign z lewej strony P., blaszany element na pierwszym planie zdjęcia, 5/ zdjęcie nr 5 (Kanał K.) – krzywy horyzont.

Wartość artystyczna tych zdjęć jest bardzo mała z powodu praktycznie niewystępującego indywidualnego charakteru. Podobnych zdjęć jest

w Internecie tysiące, np. P. – (...) zdjęć w wyszukiwarce, z tego większość dużo lepszych, zmiana warty – (...) zdjęć, Kanał K. – 3040 zdjęć, plaża – 3140 zdjęć. Zdjęcia miejsc zarejestrowanych przez powoda jako dotyczące obiektów powszechnie znanych i odwiedzanych, na które ciągle istnieje popyt turystyczny, z bardzo dużym prawdopodobieństwem były oferowane w serwisie internetowym istockphoto już w okresie 2007-2009.

Wynagrodzenie za oferowane w serwisie istockphoto zdjęcia przedstawia się następująco: 1/ P. – do dyspozycji ponad 1000 zdjęć, ceny – od 4,41 \$ do 44,1 \$ (14,70 zł – 147,80 zł); 2/ zmiana warty – do dyspozycji 566 zdjęć, ceny – od 4,41 \$ do 58,8 \$ (14,70 zł – 197 zł); 3/ Kanał K. – do dyspozycji 17 zdjęć, ceny – od 5,88 \$ do 24,99 \$ (19,70 zł – 83,70 zł); 4/ Plaża – do dyspozycji 678 zdjęć, ceny – od 5,88 \$ do 24,99 \$ (19,70 zł – 83,70 zł).

Jakość techniczna dostępnych zdjęć w tym serwisie jest lepsza od jakości zdjęć powoda. Do dozwolonych zastosowań zdjęć zakupionych w istockphoto należą ogłoszenia i reklamy w gazetach, periodykach i innych materiałach drukowanych do nakładu 499999 egz., drukowane materiały promocyjne, w tym opakowania produktów, katalogi, broszury, promocyjne karty powitalne, kartki pocztowe i plakaty (ale nie w celu odsprzedaży lub dalszego licencjonowania) do nakładu 499999 egz., ogłoszenia i reklamy w Internecie/w formie cyfrowej. Można je zatem wykorzystywać w katalogach i reklamach takich, jak materiały pozwanego.

Nie istnieją czasowe ograniczenia wykorzystywania fotografii.

Zdjęcia powoda mogą osiągać w danych zakresach tematycznych najniższe ceny wystawiane na serwisie istockphoto, tzn.: 1/ zdjęcie nr 1 – 4,41 \$ (14,70 zł), 2/ zdjęcie nr 2 – 5,88 \$ (19,70 zł), 3/ zdjęcie nr 3 – 5,88 \$ (19,70 zł), 4/ zdjęcie nr 4 – 4,41 \$ (14,70 zł), 5/ zdjęcie nr 5 – 5,88 \$ (19,70 zł). Z uwagi na nikłe walory tak artystyczne, jak i techniczne nie jest realne by zdjęcia powoda – bez obróbki – znalazły nabywcę, który zaoferowałby ceny odpowiadające stawkom wynikającym z tabel zaproponowanych przez (...). Kwoty, jakie mógłby uzyskać za zdjęcia odpowiadają tym, jakie wynikają z cennika serwisu internetowego istockphoto.

Oceniając powyższe ustalenia na gruncie przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U z 2006 r, nr 90, poz. 631 j.t. – **zwanej dalej Prawem autorskim**) Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione jedynie w nieznacznej części.

Zdaniem Sądu zdjęcia wykonane przez powoda, wykorzystane następnie w katalogach strony pozwanej i zamieszczone na jej stronie internetowej, są utworami w rozumieniu art. 1 ust. 1 Prawa autorskiego, stanowią bowiem rezultat pracy człowieka (twórcy), stanowią przejaw działalności twórczej, mają indywidualny charakter (aczkolwiek w minimalnym zakresie).

Powodowi przysługuje zatem – jako twórcy – wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu (art. 17 Prawa autorskiego). Twórca może przenieść autorskie prawa majątkowe na inną osobę (art. 41 ust. 1 pkt 1 Prawa autorskiego). Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności (art. 53 Prawa autorskiego). Twórca może również udzielić upoważnienia do korzystania z utworu na wymienionych w umowie polach eksploatacji z określeniem zakresu, miejsca i czasu tego korzystania i jeżeli umowa nie zastrzega wyłączności korzystania z utworu w określony sposób (następuje udzielenie licencji niewyłącznej) nie wymaga ona zachowania formy pisemnej (art. 67 ust. 1, 2 i 5 Prawa autorskiego).

Zarzuty pozwanej, zmierzające do wykazania, że powód udzielił jej (jej poprzednikowi prawnemu) licencji niewyłącznej nie zostały wykazane dowodowo. Ustalony na podstawie zaoficerowanych przez strony dowodów stan

faktyczny nie pozwala na stwierdzenie, czy i jakiej treści strony zawarły umowę licencyjną. Pozwana nie wykazała, by z ewentualnej umowy wynikało jej upoważnienie do korzystania bezpłatnie ze zdjęć wykonanych przez powoda na dwóch polach eksploatacji, a to w katalogach firmowych oraz na stronie internetowej. Tymczasem jeżeli z umowy nie wynika, że przeniesienie autorskich praw majątkowych lub udzielenie licencji nastąpiło nieodpłatnie, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia (art. 43 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych) i jeżeli umowa nie stanowi inaczej, przeniesienie własności egzemplarza utworu nie powoduje przejścia autorskich praw majątkowych do utworu (art. 52 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych).

Stosownie do art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku, gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu. Wynagrodzenie stosowne w rozumieniu przytoczonego przepisu to takie wynagrodzenie, jakie otrzymałby autor, gdyby osoba, która naruszyła jego prawa majątkowe, zawarła z nim umowę o korzystanie z utworu w zakresie dokonanego naruszenia. Z uwagi na nikłą jakość artystyczną i techniczną zdjęć powód mógłby uzyskać za nie wynagrodzenie za udzielenie licencji na obu polach eksploatacji wynoszące 88,50 zł (14,70zł + 19,70 zł + 19,70 zł + 14,70zł + 19,70 zł). Dla ustalenia wysokości wynagrodzenia bez znaczenia jest, czy powód jest zawodowym fotografem, istotna jest wartość artystyczna (a właściwie jej brak) zdjęć.

Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powoda sumę pieniężną w wysokości odpowiadającej trzykrotności stosownego wynagrodzenia, stojąc na stanowisku, iż naruszenie było zawinione. Pozwany jest profesjonalistą a z uwagi na korzystanie w prowadzonej przezeń działalności w szerokim zakresie z utworów autorstwa osób trzecich w sposób szczególnie obowiązany jest do respektowania ich praw autorskich. Od przyznanej kwoty zasądzono odsetki od dnia 16 października 2007 r., bowiem przed wszczęciem postępowania pozwana była wzywana do zapłaty .

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. Sąd Okręgowy włożył na powoda obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, bowiem strona pozwana uległa tylko co do nieznaczącej części swego żądania (mniej, niż 1%). O należnościach Skarbu Państwa wynikających z pokrytych tymczasowo kosztów opinii biegłego Sąd orzekł na zasadzie z art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych i w zw. z art. 100 zd. 2 k.p.c.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją powód, w części w jakiej oddalono jego żądanie co do kwoty 4054,50 zł.

Zarzucił: 1/ naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnych ustaleń faktycznych w zakresie należnego powodowi wynagrodzenia, co miało istotny wpływ na wynik postępowania, 2. naruszenie art. 79 ust. 1 pkt 3b Prawa autorskiego przez jego wadliwe zastosowanie.

Domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego dalszej kwoty 4 054, 50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2007 r oraz kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja powoda jest bezzasadna. Ustalenia faktyczne Sądu I instancji są prawidłowe. Sąd Apelacyjny uznaje je za własne, a co za tym idzie przyjmuje za własną prawną materialną ich ocenę, dokonaną przez Sąd Okręgowy na gruncie wskazanych szczegółowo w uzasadnieniu wyroku przepisów Prawa autorskiego. W szczególności Sąd Okręgowy trafnie wywiódł, że wykorzystanie przez pozwaną dla celów komercyjnych fotografii powoda było bezprawne (brak umowy) i naruszyło jego prawa autorskie do zdjęć, którym – choć nie bez usprawiedliwionych zastrzeżeń – Sąd

Okręgowy przyznał walor utworu, w rozumieniu art. 1 prawa autorskiego. Trafnie też Sąd Okręgowy – wskazując na profesjonalny charakter prowadzonej przez pozwaną działalności – uznał działanie pozwanej za zawinione w rozumieniu art. 79 ust. 1 pkt 3 ppkt. c Prawa autorskiego. Ocena powyższa – na dzień dzisiejszy niekwestionowana przez pozwaną – jest w całości prawidłowa.

Zakres zaskarżenia wyroku Sądu Okręgowego, jak też charakter stawianych zarzutów, wymaga dokonania przez Sąd Apelacyjny oceny prawidłowości tych ustaleń Sądu I instancji, które dotyczą samej wysokości wynagrodzenia za wykorzystanie przez pozwaną zdjęć powoda. Oceny tej dokonać należy na gruncie normy art. 79 ust. 1 pkt 1, ppkt c Prawa autorskiego. Przepis ten stanowi, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa – między innymi – naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Przez „stosowne wynagrodzenie” należy rozumieć takie wynagrodzenie, jakie otrzymałby podmiot prawa autorskiego (lub praw pokrewnych), gdyby pozwany zawarł z nim umowę o korzystanie z utworu w zakresie dokonanego naruszenia. Interpretacja taka została przyjęta m.in. w wyroku SN z dnia 25 marca 2004 r., (II CK 90/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 66). Analogicznie wypowiedział się SN w wyroku z dnia 29 listopada 2006 r., II CSK 245/06, LEX nr 233063 oraz SA we Wrocławiu w wyroku z dnia 23 marca 2008 r., I ACa 456/08, OSAW 2008, nr 4, poz. 112. Przyjmuje się też, że wysokość wynagrodzenia przewidzianego w art. 79 ust. 1 ustala się według stanu z chwili zamknięcia rozprawy (wyrok z dnia 15 września 2004 r., III CK 366/03, OSNC 2005, nr 7–8, poz. 141).

Zagadnienie wysokości wynagrodzenia należnego powodowi było przedmiotem opinii biegłego sądowego J. Ł., uzupełnianej zarówno pisemnie jak i ustnie, w związku z zarzutami stron. Biegły obliczył przedmiotowe wynagrodzenie dwoma sposobami. Pierwszy z nich odwoływał się do stawek minimalnych za honoraria autorskie za wykorzystanie utworów fotograficznych zatwierdzonych przez organizację zbiorowego zarządzania, jaką jest Związek (...) (Z.). Drugi wskazywał jako podstawę wynagrodzenia cennik zdjęć oferowanych w serwisie internetowym istockphoto. Sąd Okręgowy obliczył wynagrodzenie dla powoda biorąc za podstawę ten drugi cennik i, wbrew zarzutom apelującego, była to decyzja prawidłowa. Cennik Z. mógłby mieć zastosowanie w odniesieniu do profesjonalnych fotografów, którzy zarządzania swoimi prawami autorskimi powierzyli stowarzyszeniu (...). Tymczasem, jak wynika z opinii biegłego, zdjęcia powoda mają charakter amatorski, są złej jakości i dla komercyjnego użycia wymagają kosztownej korekty. Ocena taka jest oczywista nawet bez posiadania wiadomości specjalnych w tym przedmiocie. Na rozprawie w dniu 20 maja 2014 r (e-protokół min. 00:12:12; - 00:14:01) biegły stanowczo zaprzeczył, by powód, zawierając umowę, mógł uzyskać za swoje zdjęcia wynagrodzenie obliczone według minimalnych stawek Z.. Biegły wskazał jednocześnie, że nawet przy zastosowaniu cennika z serwisu istockphoto, należałoby uwzględnić stawki minimalne. Przemawia za tym porównanie jakości zdjęć oferowanych na tym serwisie, ze znacznie gorszej jakości zdjęciami powoda. Opinia biegłego jest przekonująca, dlatego też wnioski apelacyjne zmierzające do zastosowania przy obliczeniu wynagrodzenia powoda stawek Z. nie może odnieść skutku. Bez znaczenia jest argument iż powód nie oferował swoich zdjęć na serwisie istockphoto. Poszukując odpowiedzi na pytanie o wysokość wynagrodzenia, które powód mógłby uzyskać za prawa autorskie do swój ich zdjęć, konieczne było odwołanie się do stawek funkcjonujących na rynku fotograficznym i to takich stawek, które odpowiadają jakości i możliwemu przeznaczeniu zdjęć powoda. Minimalne stawki w/w serwisie internetowego biegły uznał za właściwe a Sąd Okręgowy słusznie podzielił jego opinie w tym przedmiocie. Brak pewności, czy serwis ten istniał już roku 2007 również nie może doprowadzić do podwyższenia należnego powodowi wynagrodzenia, skoro – jak już wyżej wskazano – wysokość wynagrodzenia przewidzianego w art. 79 ust. 1 ustala się według stanu z chwili zamknięcia rozprawy.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny uznał apelację powoda za bezzasadną i jako taką oddalił w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1i3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.